

Denise Wallman

Från: Registrator Tekniska verken
Skickat: den 26 juli 2023 15:40
Till: Denise Wallman; Kristina Appleby
Ämne: TVV 2023/7 Angående etablering av vindkraftspark Skansen Avesta kommun

Hej!

Här kommer mer åsikter angående Skansen. 😊

Med vänlig hälsning

Alexandra Sundqvist
Registrator
Tel 013-20 80 00

Tekniska verken i Linköping AB (publ)

Box 1500

581 15 Linköping

Växel: 013-20 80 00

tekniskaverken.se

facebook.com/tekniskaverken

twitter.com/tekniskaverken

instagram.com/tekniskaverken

linkedin.com/company/tekniskaverken

Från: Ann-sofie Hildonen <annsofie.hildonen@gmail.com>
Skickat: den 26 juli 2023 15:04
Till: Registrator Tekniska verken <registrator@tekniskaverken.se>
Ämne: Angående etablering av vindkraftspark Skansen Avesta kommun

Vi sände ett utlåtande från Avesta Naturskyddsförening i januari 2021 där vi yrkat på avslag med argument samstämmiga med Nedre Dalälvens intresseförening.

Trots något förändrade etableringsförhållanden i er ansökan står vi fast vid ett avslag.

Vänligen
Ann Sofie Hildonen
Avesta Naturskyddsförening

2023-07-20

Till

Tekniska verken i Linköping AB, registrator@tekniskaverken.se

Vindkraftsprojektet Skansen, Avesta kommun, Dalarnas län – samrådssvar

By Utvecklingsgrupp (BUG) är en ideell, politiskt obunden, förening med säte i By, Avesta kommun. Vårt syfte är att utveckla södra By till en ort där människor kan *verka, bo* och *trivas*. Gruppen har inget vinstsyfte, utan ska vara en drivande kraft för att ta tillvara alla goda idéer och stimulera verksamheter som är positiva för bygden. Medlemmar är bygdens folk och deltar gör man så länge det finns en fråga som engagerar.

Styrelsen för BUG besökte Tekniska verken Vinds information inom ramen för det s.k. samrådet kring projekt Skansen i Solbacka bystuga den 7 juni 2023 för att där bilda sig en uppfattning om projektets nya utformning. Vårt samrådssvar har huvudsakligen författats av Ronnie Jensen, Jensen Kulturmiljökonsult, och den har diskuterats och slutformulerats i samråd med styrelsen för BUG under ledning av ordföranden Inger M. Eriksson.

En del av texten och budskapen nedan är inte enbart riktade till Tekniska verken eftersom samrådssvaret även går ut till en bredare grupp, bl.a. till företrädare för Avesta kommun (se sändlistan).

Slutsats. Vi hoppas att Tekniska verken inser att Skansen-projektet inte kan drivas igenom, även i sin nya form, och *därför frivilligt drar tillbaka projektet* en gång för alla. I annat fall förväntar vi oss att *kommunen ej tillstyrker vindkraftsprojektet Skansen, dvs. att kommunen använder sitt kommunala veto och säger nej till projektet i sin helhet*. Sedan vindbruksplanen beslutades 2011 har vi idag en helt ny situation med helt nya förutsättningar avseende den tekniska utvecklingen i relation till boendemiljöer, ljudstörningar, visuella aspekter och miljömässiga faktorer (vilket också tydligt framfördes av kommunledningen i samband med plan- och näringslivsutskottets sammanträde i början av 2021, se nedan). *Merparten av de grundläggande problemen med projektet kvarstår. Att Tekniska verken borde lägga ned projektet* klargjorde dåvarande kommunledningen 2021, då man deklarerade att *kommunen inte ansåg att det fanns något behov av ytterligare kompletteringar från företagets sida eftersom det inte skulle påverka kommunens ställningstagande. Nu gäller det att stå fast vid den uppfattning som redovisades 2021 och som Tekniska verken uppenbarligen negligerar.*

Vi stöder det samrådssvar som har inlämnats till Tekniska verken av Föreningen för Fågelskydd & Naturvård i Nedre Dalälven och vi stöder det tidigare, i samband med tillståndsansökan 2020, inlämnade yttrandet från Nedre Dalälvens Intresseförening.

Vi i styrelsen för By utvecklingsgrupp kommer även fortsatt att motsätta oss alla former av Skansenprojektet.

Bakgrund. Under år 2020 ansökte Tekniska verken om tillstånd för vindkraftsprojektet Skansen. I början av 2021 drog företaget tillbaka sin tillståndsansökan med anledning av att *en majoritet av politikerna i plan- och näringslivsutskottet deklarerade att man skulle föreslå kommunstyrelsen att ej tillstyrka det tilltänkta projektet*. Denna kloka insikt baserades dels på en intern remissrunda hos kommunens förvaltningar, där ett flertal kritiska aspekter mot projektet framkom, dels en massiv kritik mot projektet från framför allt olika intresseföreningar, men också från företagare inom besöksnäringen samt från ordsbefolkningen i övrigt. Som exempel kan nämnas By utvecklingsgrupp,

By sockengille, Naturskyddsföreningen Dalarna, Avesta Naturskyddsförening, Nedre Dalälvens Intresseförening och Föreningen för Fågelskydd & Naturvård vid Nedre Dalälven. Med denna bakgrund kommer nu Tekniska verken – märkligt nog – tillbaka med ett modifierat förslag, där den huvudsakliga förändringen är att man nu planerar att uppföra 18 verk i stället för de ursprungligen planerade 26 verken.

Tekniska verkens affärsidé. För de som inte känner till Tekniska verken vill vi berätta att Tekniska verken i Linköping Vind AB är ett helägt dotterbolag till Tekniska verken i Linköping AB, som i sin tur ägs av Linköpings kommun och där ägardirektiven ytterst beslutas av kommunfullmäktige. Tekniska verkens satsning på att bygga vindkraftsanläggningar i andra kommuner i Sverige ska, enligt de senaste årens hållbarhetsrapporter från företaget, *bidra till målsättningen att göra Linköpings kommun fossilfritt (koldioxidneutralt). I denna satsning ingår även projektet Skansen i Avesta kommun.* I Tekniska verkens Miljökonsekvensbeskrivning från 2020 för Skansenområdet i Avesta kommun, som ingick i den tillståndsansökan som sedan drogs tillbaka, framgår detta syfte. Det innebär att Nedre Dalälvsområdet med Färnebofjärdens nationalpark, riksintressen för friluftslivet och naturvården, omfattande Natura 2000-områden m.m. är starkt hotade av den planerade utbyggnaden. Projektet utgör även ett hot mot det lokala friluftslivet, turismen och den lokala företagsamheten inom besöksnäringen.

Hur driver Tekniska verken projektet? Utifrån den massiva kritik som sammantaget tidigare har framförts mot projektet, och det aviserade kommunala vetot, är det *anmärkningsvärt att företaget framhårdar med ett nytt förslag.* Här följer några citat av dåvarande kommunalrådet Lars Isacson i Avesta tidning 2021-01-18 i samband med plan- och näringslivsutskottets sammanträde den dagen: *”Det som markant förändrats sedan 2011 är höjden på vindkraftverken. Det var inget tal om 260 meter i höjd då. Vi är därför helt eniga om att det här inte är en bra placering. Det ligger för nära biosfärområdet, Nedre Dalälven, som vi är stolta över och borde lyfta fram ännu mer. Det finns en unik natur och besöksnäring som kan bli ännu starkare – jag tycker det argumentet väger över nyttan.” ... ”Vi kommer landa i att vi säger nej till en etablering. Vi gör det på en gång så då slipper företaget vänta och bybor och föreningar slipper fortsatt oro.” Och: ”Vi tror inte att vi vill ha kompletterande handlingar eftersom vi inte tror vi skulle ändra vår åsikt på grund av kompletteringar”.* Trots dessa uttalanden så väljer alltså Tekniska verken att genomföra en fortsatt satsning på projektet!

Utpekade områden för vindkraft i den kommunala översiktsplanen. *I det nya samrådsunderlaget väljer Tekniska verken att, som huvudargument, fortsatt hänvisa till de i kommunens vindbruksplan från 2011 föreslagna områdena för vindkraft. De områdena bygger på en planering, som nu betraktas som förlegad.* I bedömningen 2011 påverkades planerarna och beslutsfattarna av att området då ingick i ett område av riksintresse för vindkraften, vilket dock borttogs av Energimyndigheten redan 2013. Sammantaget har den tekniska utvecklingen, och andra förändringar, skapat en helt ny situation som ger helt nya förutsättningar avseende boendemiljöer, ljudstörningar, visuella aspekter och miljömässiga faktorer. *Tekniska verken satsar dock vidare på detta olycksaliga projekt trots kommunens tydliga uttalanden 2021 om att det skulle bli ett nej till projektet i kommunstyrelsen och att vindbruksplanen ej längre kan ses som ett aktuellt beslutsunderlag.*

Vindkraften i Dalarnas kommuner avseende landareal och antal vindkraftverk. Det är viktigt att sätta in Avesta kommun i ett länsperspektiv beträffande utbyggnaden av vindkraften. *Avesta kommun har redan uppfyllt de krav som kan ställas på kommunen vad gäller utbyggnaden av vindkraften i Dalarna.* Av länets 15 kommuner är Avesta nr 13 i storlek vad gäller landarealen, men ligger fyra uppfifrån räknat beträffande antalet vindkraftverk (oräknat Skansen och oräknat merparten av verken inom vindkraftsparken Målarberget eftersom endast 6 av 27 verk står i Avesta

kommun). Avesta kommun har i dagsläget över 4 procent av det samlade beståndet av vindkraftsverk i länet inom sina gränser samtidigt som man endast har drygt 2 procent av den samlade landarealen i länet. Om man räknar in de 21 verken inom Målarberget, som står på Norbergssidan, och om även Skansenprojektet samt företaget WPD:s projekt Stormossen skulle realiseras, så skulle inkomsterna vara ett faktum med hela 89 vindkraftsverk. Överretableringen är dock redan ett faktum oräknat Skansen och Stormossen.

Andra vindkraftsanläggningar och vindkraftsprojekt. Avesta har redan flera av de högsta verken i länet, Målarberget med verk på 200 meter, vilket även gäller verken under uppförande inom projektet Skallberget-Utterberget. Avesta kommun riskerar dessutom att få totalhöjder på verk, som vi tidigare aldrig skådat (Skansen 260 meter och Stormossen 290 meter). Den sammanlagda sträckan för de tre projekten Skansen–Skallberget/Utterberget–Stormossen skulle utgöra 17 km med totalt 62 vindkraftsverk i en obruten linje.

Skogen och bygden som industrilandskap eller landskap för friluftsliv och besöksnäring? År 2019 gav kommunen ut rapporten "Besöksnäringens program Avesta kommun 2019–2022". Här betonas vikten av att outdoor-programmet utvecklas "mitt i Biosfärområdet Nedre Dalälven". Här framhävs att kommunen ska vara en attraktiv besökskommun, men även en attraktiv kommun att bo och verka i. Men det förutsätter att kommunen en gång för alla säger nej till Skansenprojektet, som annars skulle motverka eller omöjliggöra sådana satsningar.

Vindkraftsområdet i relation till skyddade områden. Det stora antalet skyddade områden inom och i nära anslutning till projektområdet är anmärkningsvärt och närmast att betrakta som unikt såväl i ett lokalt som regionalt perspektiv, men även ur ett nationellt och t.o.m. ur ett internationellt perspektiv. Bl.a. finns en nationalpark, fyra naturreservat och sju Natura 2000-områden. Därtill finns ett planerat naturreservat till större delen inom projektområdet. Även ett riksintresseområde för det rörliga friluftslivet. Vidare fem riksintresseområden, två för friluftslivet och två för naturvärden och ett för kulturmiljövården. En skoglig värdeetrakt, och ett av Sveriges sju biosfärområden, där Skansenområdet i sin helhet ligger inom detta. Därtill tre s.k. kulturvägar, där Tekniska verken vill rätta och bredda en av dessa skyddade vägar (väg 710, se nedan). Viktigt att uppmärksamma är att det tidigare riksintresset för vindbruk i Skansenområdet borttogs av Energimyndigheten 2013. Det vore synnerligen märkligt om ett icke riksintresseområde skulle slå ut ett stort antal befintliga riksintresseområden, där flera dessutom grundas i internationell lagstiftning.

Färnebofjärdens nationalpark och biosfärområdet Älvlandskapet Nedre Dalälvsområdet. Området kommer visuellt att påtagligt drabbas av de alltför många och alltför höga vindkraftsverken. I rapporten från år 2000: "Nedre Dalälven – ett planeringsunderlag och en samlad beskrivning av natur- och kulturvården i ett område av riksintresse" definieras skyddsaspekterna och de olika värdena i området och där förbinder sig länsstyrelserna i Dalarnas, Gävleborgs, Uppsala och Västmanlands län att skydda, ta hand om och hantera och utveckla området på bästa sätt. I samband med den fysiska riksplaneringen utvaldes 1975 Nedre Dalälven som ett av de 25 viktigaste rekreationsområdena i landet. Dessa är även definierade i Miljöbalken 1988:88, bland områdena märks "Dalälven från Avesta till Skutskär". Redan 1986 bildades Nedre Dalälvens Intresseförening av de då sex berörda kommunerna (i dag nio kommuner). Syftet var bl.a. att tillvarata områdets unika naturvärden och göra dessa mer kända för att därigenom stimulera turismen och öka antalet besökare både på den nationella och internationella nivån. Det förväntas att "utsikter och skönhetsvärden värnas och tillskapas", "estetiska värden befrämjas" samt "buller undvikas". De berörda kommunerna, däribland Avesta, har således åtagit sig att skydda detta värdefulla område från olämpliga exploateringar. Det är uppenbart att projekt Skansen motverkar samtliga dessa faktorer. Bestämmelserna innebär således att riksdagen redan har tagit ställning till hur mark- och

vattenanvändningen ska inriktas i Nedre Dalälvsområdet, dvs. till förmån för utvecklingen av turism och rörligt friluftsliv. I ett nationellt perspektiv har således redan avvägningar gjorts mellan olika tänkbara intressen och anspråk i området. Värdena i området innebär dessutom försörjningsmöjligheter för en bofast befolkning inom besöksnäringen. Alla dessa värden och möjligheter är särskilt värdefulla med tanke på närheten till stora befolkningscentra.

De visuella och ljusmässiga hoten – fotomontagen. I det nu föreliggande samrådsunderlaget redovisas endast tre fotopunkter och i de till samrådet kopplade affischerna 8 punkter. Bilderna är alltför små (inte minst i den förra MKB:n märkligt nog) och borde ha redovisats på liggande A4-sidor för ökad tydlighet. Upplösningen är också regelmässigt alltför dålig för att tåla uppförstoringar. *Det är dock uppenbart att även i det nya förslaget skulle i synnerhet bygden vid Österviken och Nedre Dalälvsområdet inkl. nationalparken samt Vatebogrändan drabbas påtagligt av de visuella effekterna, men också av de hinderljus som måste till på verken.* Utifrån fotomontagen från Färnesandsbadet i anslutning till nationalparken, så är skillnaderna beträffande synlighet och den visuella effekten inte särskilt stor med 18 i stället för 26 verk. Det är en fortsatt mycket påtaglig "staketeffekt", där samtliga planerade 18 verk skulle komma att framträda tydligt utmed skogshorizonten enligt fotomontagen. I kombination med hinderljusen under de mörka timmarna är detta helt oacceptabelt och utgör sammantaget en påtaglig skada på de värden som företrädarna för de aktuella kommunerna och länen är satta att försvara i det Nedre Dalälvsområdet.

På Skekarsboberget har Länsstyrelsen i Västmanland låtit uppföra ett mycket välbesökt utsiktstorn som bjuder besökarna en obruten vy ut över fjärdlandskapet med en tilltalande orörd horisontlinje. *Tanken på kombinationen av de 18 verken, som skulle torna upp sig utmed skogsranden, och upplevelsen av landskapet från det välbesökta utsiktstornet är helt absurd.* Vindkraftsverken skulle ha en destruktiv påverkan på den orörda naturupplevelsen, som utgör kärnan i områdets attraktionskraft för besökare. Tyvärr skulle denna påverkan på miljön även bli tydlig från många andra välbesökta platser i och runt parken samt från fjärdens öppna vatten.

Exempel på värden inom projektområdet Skansen. *Berget Skansen måste i sin helhet skyddas från exploatering, dels p.g.a. fornlämningarna (skjutskåror, minnen efter äldre jakt), dels p.g.a. de omfattande och magnifika klapperstensvallarna, ursvallade strandvallar som utgör geologiska minnen från äldre havsnivåer. Större delen av projektområdet utgörs av svallsediment från tiden för inlandsisens avsmältning och de efterföljande fluktuationerna i havsnivåerna. Ett betydligt större kringområde än själva berget Skansen har därför betydande upplevelsevärden och även pedagogiska och vetenskapliga värden, där man i landskapet kan följa de geologiska processerna genom årtusenden.* Allt detta skulle spolieras vid en exploatering av området.

Det har även förekommit att berget Skansen har utgjort mål för populära guidningar under de varje år återkommande Slänkvicku-dagarna. En basecamp med servicefunktioner, bl.a. servering, brukar upprättas intill sjön Sävsen. Exemplet är belysande för hur såväl ortsbefolkningen som företagare inom besöksnäringen anstränger sig för att göra bygden känd, visa på värdefulla miljöer och för att kunna driva företag inom besöksnäringen i biosfärområdet på ett hållbart och intresseväckande sätt.

Hotet mot kulturvägarna. I anslutning till projektområdet Skansen finns tre äldre vägar som av länsstyrelsen Dalarna är utsedda till kulturvägar (se boken "Kulturvägar i Dalarna – kulturhistorisk inventering av allmänna vägar". Länsstyrelsen Dalarna rapport 2002:21). En av dessa, väg 710 sträcker sig från By kyrka, via Österviken och vidare norrut genom skogen till Grönsinka. *Tekniska verken framhärdat, i det nu aktuella samrådsunderlaget, att utnyttja väg 710 för frakt av material etc., vilket förutsätter breddning och uträtning av vägens norra delar. Att förvandla denna kulturväg, med milstolpar, väghållningsstenar och offerkast, till en skogsautostrada är naturligtvis helt befängt*

och det är anmärkningsvärt att företaget negligerar de åsikter som By utvecklingsgrupp framförde i denna fråga redan i vårt yttrande 2021.

Raserandet av de värden som konstituerar de skyddade områdena. Uppdraget från älven finns Natura 2000-området och naturreservatet Skissen, naturreservatet Kungshögshällarna och Natura 2000-området Högmossen. Dessutom finns den skogliga värdetrakten Skissen, som är den enda av länsstyrelsen utsedda i sydöstra delen av Dalarna. Ett av de fem syftena med skapandet av Skissen-reservatet är att: *”Tillgodose behov av område för friluftslivet, dvs. naturlighet (tysthet, frånvaro av skogsbruk och exploatering m.m.).”* I texten till art- och habitatdirektivet för reservatet står bl.a: *”Den omväxlande naturen i Skissen-området ger fina möjligheter till naturupplevelser och bidrar till att locka fritidsfiskare till Skissensjöarna.”* Utifrån detta borde det vara självklart att inte förlägga vindkraftsparker i närheten av reservatet.

Slutord. Av vårt samrådssvar framgår att vi anser att kommunen bör använda sitt kommunala veto och således säga nej till vindkraftsprojektet Skansen i sin helhet. Detta under förutsättning att Tekniska verken inte inser att de bör lägga ned projekt Skansen eftersom de kommer att få mycket svårt att få igenom detta. Sedan vindbruksplanen beslutades 2011 föreligger idag en helt ny situation med helt nya förutsättningar avseende boendemiljöer, ljudstörningar, visuella aspekter och miljömässiga faktorer (vilket också tydligt framfördes i samband med plan- och näringslivsutskottets sammanträde i början av 2021). Det är inte tilltalande att Linköpings kommun, för egna syften, uppför vindkraftverk i Avesta kommun på lokalbefolkningens, naturens och besöksnäringens bekostnad. Det är betydligt bättre att Avesta kommun fortsätter sin satsning på profilområdet outdoor och satsningen på stimulansåtgärder för att stötta besöksnäringen. Att ett antal verk har borttagits ur planeringen är inte tillräckligt för att ändra uppfattning i frågan. Merparten av de grundläggande problemen med projektet kvarstår. Att Tekniska verken borde lägga ned projektet klargjorde dåvarande kommunledningen 2021, då man deklarerade att kommunen inte ansåg att det fanns något behov av ytterligare kompletteringar från företags sida eftersom det inte skulle påverka kommunens ställningstagande. Nu gäller det att stå fast vid den uppfattning som redovisades 2021 och som Tekniska verken uppenbarligen negligerar.

By 2023-07-20

För styrelsen i By utvecklingsgrupp

Inger M. Eriksson,
Ordförande

Kopia till

- Avesta kommun, Kommunstyrelsen, servicecenter@avesta.se
- Kommunstyrelsens ledamöter, Avesta kommun
- Heby kommun, information@heby.se
- Sala kommun, kommun.info@sala.se
- Sandvikens kommun, medborgarservice@sandviken.se
- Lars Isacson, lars.isacson@riksdagen.se
- By sockengille, by.sockengille@gmail.com
- Nedre Dalälvens Intresseförening, info@nedredalven.se henrik@nedredalven.se

- Föreningen för Fågelskydd & Naturvård i Nedre Dalälven, stig.holmstedt@gmail.com
- Föreningen Trelänsleden, boja.by@telia.com,
- Naturskyddsföreningen Dalarna, kansli.gavledala@naturskyddforeningen.se, matiias.ahlstedt@naturskyddsforeningen.se
- Avesta Naturskyddsförening, annsofie.hildonen@gmail.com
- Lelnäs/Staksbo byalag, annsofi.jagers@gmail.com
- Vatebogrändens Bygdegårdsförening, erik@solback.nu
- Falkuddens Camping, Café och Stugby, kontakt@campingfalkudden.se
- LeJa's Servering & Hantverk, lejas.by@telia.com
- Bengts och Tyttbo forsfske, karin@bengtsgard.com
- Svart- & Klarskissens Ädelfiske, holmberg.tomas@hotmail.com
- Avesta Kanotcenter, sven.soli@gmail.com
- Föreningen Ingen vindkraft på Stormossen, halldenstefan57@gmail.com

Samrådsyttrande över förslag till vindkraftparken Skansen i Avesta kommun

Föreningen för Fågelskydd och Naturvård vid Nedre Dalälven (FFNNeDa) har som syfte att värna naturen i och kring Färnebofjärdens nationalpark, Kärnan i föreningen utgörs av dem som alltsedan 1975 idéellt arbetat för att Färnebofjärden skulle bli nationalpark, något som till sist förverkligades hösten 1998 efter riksdagsbeslut och högtidlig invigning av HMT Konungen.

Tekniska verken i Linköping Vind AB, dotterbolag till det kommunalt helägda bolaget Tekniska Verken i Linköping AB, lade redan för några år sedan fram ett förslag till vindkraftpark Skansen i Avesta kommun, då med 26 stycken 260 meter höga verk. Förslaget mötte kraftfullt motstånd från såväl bygdens invånare, den idéella naturvården samt en stark majoritet bland politikerna i Avesta kommun. Synnerligen kritiska skrivelser formulerades från bl.a. vår förening, Nedre Dalälvens Intresseförening (NeDa), Naturskyddsföreningen Avesta, samt By Utvecklingsgrupp, där ett tiotal föreningar och företag stödde skrivelsen, bl.a. Naturskyddsföreningen Dalarna. Med risken att få ett kommunalt veto mot sig valde då Tekniska verken att dra tillbaka sitt förslag strax efter nyår 2021, vad vi trodde också på g a att man insåg förslagets ogenomförbarhet. Det är därför med stor förvåning som vi nu ser Tekniska verken återkomma med ett visserligen något modifierat förslag, med 18 verk, men med endast marginellt minskade negativa konsekvenser.

Sammanfattning

- De föreslagna verken kommer att dominera landskapet i Färnebofjärdens nationalpark i princip samma omfattning som i det ursprungliga förslaget. Den höga raden verk kommer att bli nästan lika bred och bara marginellt glesare. De 18 260-metersverken skulle bli bland de högsta i Sverige och 2,5 gånger högre än Stockholms stadshus. Nationalparken med omgivning är idag ett av södra Sveriges mest störningsfria områden. Ett område med unik "vildmarkskänsla", nära den folkrika Mälardalen. Så unik att naturvårdsmyndigheterna bl. a. stängt av de två vägarna in i parken, till Loberget respektive Göksnäset, för att maximera den störningsfria ytan. De kartor som redovisas i bilaga till projektets MKB om hur långt vindkraftverken syns omfattar bara en liten del av nationalparken och är därmed helt missvisande. En bättre bild ger fotomontagen från Östaholms badplats och Färnesandsbadet inom Östa naturreservat, tillika Natura 2000-område och riksintresse för naturvården, i direkt anslutning till nationalparken. Detta gäller även fotomontaget från åsen vid Bäckebo-Österåker inom Ista naturreservat, även detta Natura 2000-område och riksintresse för naturvård och beläget i direkt anslutning till nationalparken.
- Nationalparken är ett av landets mest besökta naturområden med uppskattningsvis ca 170 000 besökare per år. Mellan 2015 och 2020 har den fyra år genom omröstning hos allmänheten via sajten turistmal.se utsetts till Sveriges främsta turistmål i kategorin "naturreservat".

Föreningen för
Fågelskydd & Naturvård vid Nedre Dalälven

- Färnebofjärdens nationalpark är ett Europas mest värdefulla naturområden. Den är Natura 2000-område enligt både Art- och habitatdirektivet och Fågeldirektivet från EU, av riksintresse för både naturvård och friluftsliv enligt Miljöbalken samt ett s.k. Ramsarområde enligt den internationella våtmarkskonventionen. Dessutom utgör den kärnan i ett av sju svenska Biosfärsområden enligt Unesco. Därtill kan läggas att hela parken, och mera därtill, utgör riksintresse för friluftsliv såväl utifrån 3:e som 4:e kapitlet i Miljöbalken. Skansenområdet är däremot *inte ens ett riksintresse för vindkraft! Det vore absurt om det skulle prioriteras mot riksintressena och de internationella klassningarna för Färnebofjärdens nationalpark samt anslutande områden.*
- Nationalparken med närliggande områden har en sällsynt tät förekomst av häckande havsörnar, ca 10 par. En art som är "nära hotad" (NT) enligt den svenska rödlistan samt listad i bilaga 1 till EU:s Fågeldirektiv. Om vintern kan det samtidigt finnas uppemot 50 havs- och fem kungsörnar i området. Ca tio par fiskgjusar häckar. Stora rovfåglar, särskilt örnar, förolyckas alltför ofta mot vindkraftverk. Om detta finns det mycken dokumentation. Rovfågeln i nationalparken har maximalt 20 minuters flygtid till vindkraftområdet!
- Nationalparken är stor, men ändå inte tillräckligt stor för att ensam kunna hysa alla sina rödlistade och andra skyddsvärda arter. Därför behövs andra värdefulla skogar kring parken. Flera sådana, liksom andra väsentliga natur- och kulturvärlden, finns inom, och i anslutning till, den förslagna vindkraftsparken. Vi stödjer helt vad By utvecklingsgrupp har framfört om detta i samrådet och det senare yttrandet till kommunstyrelsen i Avesta kring den tidigare versionen av projektet. Vi vill också hävda att fågelfaunans kvaliteter i det aktuella vindkraftområdet grovt undervärderades i den då aktuella miljökonsekvensbeskrivningen.
- Vi efterlyser också en inventering av den lägre faunan och floran eftersom denna riskerar att lida svår skada genom den skogsavverkning och de markarbeten (främst vägar och fundament) som byggandet av vindkraftsparken kräver.
- Vindkraftsparken finns med i den s.k. vindbruksplanen för Avesta kommun från 2011. Denna är dock inte juridiskt bindande, bara vägledande, och kan frångås när ny kunskap och nya förutsättningar kommer fram. Som nu! Kommunledningen har också gett uttryck för att såväl översiktsplanen som den kompletterande vindbruksplanen är föråldrade och i behov av förnyelse.
- Det har tidigare getts tillstånd för en annan stor vindkraftspark, Skallberget-Utterberget, med 12 stycken 200 meter höga verk, nästan omedelbart norr om Skansen. Dessa är nu under uppförande och ett ytterligare ännu mycket större projekt, Stormossen, med 32 stycken 290 meter höga verk, förbereds strax norr därom. Sammantaget skulle detta ge en absurt stor koncentration av verk i ett enda område, utmed en sträcka av ca 17 km. Denna sträcka sammanfaller dessutom med Limes norrlandicus, den "naturliga Norrlandsgränsen", eftersom den går längs sydostslutningen av den för Norrland typiska "vågiga bergkullandskapet" som här avlöser Mellansveriges flacka landskap. Norrlandsgränsen är en mycket värdefull

Föreningen för Fågelskydd & Naturvård vid Nedre Dalälven

gränsszon, både geologiskt och biologiskt, och klart ett av landets minst lämpliga områden för vindkraftparker.

- Vår förening är inte emot vindkraft i sig, men liksom bl.a. Svenska Naturskyddsföreningen, anser vi att den inte kan placeras var som helst och till vilket pris som helst.

Vi uppmanar Tekniska verken i Linköping Vind AB att, utifrån slutsatserna i föreliggande yttrande, dra tillbaka sitt förslag. Föreningen kommer att aktivt motarbeta alla varianter av projekt Skansen.

•

Yttrande

Vi är av den bestämda meningen att vindkraftprojektet Skansen är ett stort hot mot Färnebofjärdens nationalpark och dess omgivning, även i den något nedbantade versionen med 18 stycken 260 meter höga verk – bland de högsta i landet, 2,5 gånger högre än Stockholms stadshus.

Ett känt faktum är att rörliga föremål drar till sig blickarna mycket mer än orörliga. De snurrande verken kommer att dominera landskapet i och kring den mycket flacka nationalparken, dag som natt. Raden av vindkraftverk, som kommer att ses från i stort sett hela nationalparken, blir nästan lika bred som i det tidigare förslaget och bara marginellt glesare som den skulle uppfattas av ögat. Detta visar klart de fotomontage som gjorts av vindkraftbolaget självt. De beräkningar av hur långt verken syns, som redovisas på kartor i Bilaga 4 till projektets förra Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) från 2020 är däremot helt missvisande – medvetet eller omedvetet – vad gäller nationalparken (kartorna omfattar endast de västligaste delarna av denna) och de motsägs av nämnda fotomontage. Överhuvudtaget är sådana här MKB inte några neutrala dokument utan partsinlagor från sökanden.

Projektet vore en katastrof för nationalparken, som är nästan fri från kringliggande bebyggelse och hör till södra Sveriges mest tysta och störningsfria områden. Det är därmed ett område med unik "vildmarkskänsla". I nationalparkens skötselplan görs en zonindelning där stora delar av parken ingår i zon 1 som "utgörs av större ostörda områden där påverkan av människor är liten." Vidare skriver Naturvårdsverket: "Upplevelser av orörd natur, avskildhet och tystnad prioriteras." "Goda möjligheter förr besökare att uppleva avskildhet, orörd natur och tystnad." "Med avsikt att minimera inslaget av artificiellt ljus och ljud har motortrafik omöjliggjorts på de vägar som leder in i parken från söder. Om vindkraftparken skulle förverkligas försvinner de härliga vandringarna, båt-/paddelturerna och skid-/skridskoturerna med stora omgivande skogar och, i norr, oexploaterade höga åsar i bakgrunden. Försvinner gör då också alla nätter med vid och intensiv stjärnhimmel, nu ersatta av en stor samling blinkande isblåa samt fasta röda ljus. Projekt Skansen strider således mot skötselplanen för nationalparken.

Nationalparken, som ligger i Sandvikens, Heby, Sala och Avesta kommuner, är genom sin vildmarkskänsla och sin närhet till den folkrika Mälardalen, ett av landets

Föreningen för Fågelskydd & Naturvård vid Nedre Dalälven

mest besökta naturområden, med uppskattningsvis ca 170 000 gäster under senare år! Fyra år under perioden 2016–2020 har parken genom omröstning bland allmänheten via sajten turistmal.se blivit utsedd till Sveriges främsta turistmål i kategorin "naturreservat". Efter 2020 har, oss veterligt, ingen sådan omröstning arrangerats.

Nationalparken är ett av landets och Europas mest värdefulla naturområden! Den är Natura 2000-område enligt både Fågel- och Art- och Habitatdirektivet från EU. Den är av riksintresse för rörligt friluftsliv och naturvård enligt Miljöbalken samt ett s.k. Ramsarområde enligt den internationella våtmarkskonventionen. Dessutom är den kärnområde i Unescos Biosfärsområde Nedre Dalälven, ett av sju i Sverige. Skansenområdet är däremot *inte* ens av riksintresse för vindkraft! Området var det när vindbruksplanen för kommunen togs fram 2011, men riksintresset togs bort redan 2013 i samband med Energimyndighetens översyn. *Det vore absurt om ett icke riksintresse skulle prioriteras mot riksintressena och de internationella klassningarna för Färnebofjärdens nationalpark.*

Vindkraftsprojektet är lokaliserat till Dalarna, dock alldeles vid gränsen till Gävleborgs och Uppsala län. Dess stora påverkan på landskapet kommer att mest drabba sistnämnda två läns delar av nationalparken, vilka utgör den allt dominerande delen av det skyddade området. På Dalasidan finns omfattande störningar av flera riksintressen och skyddade områden samt påtaglig närhet till skyddad jordbruksbygd.

Ett annan invändning mot projektet är den sällsynt täta förekomsten av häckande och besökande havsörnar i och invid nationalparken. De är imponerande fåglar som starkt uppskattas även av folk som inte är fågelskådare och de är en viktig del av naturupplevelsen vid besök. Minst sex par häckar i området och vinterpopulationen kan uppgå till över 50 individer samtidigt. En förklaring till denna för landet nära unika täthet är det skärgårdsliknande fjärdlandskapet som är idealisk för arten med stor och väl dokumenterad förekomst av såväl vattenfågel som fisk. Hemlighetsstämplade uppgifter om havsörnförekomsten finns hos länsstyrelsen i Gävleborgs län.

Havsörnen är angiven som "nära hotad" (NT) i den svenska rödlistan (Artdatabanken 2020). Den är också listad i bilaga 1 till EU:s Fågeldirektiv, vilket innebär att Sverige har ett ansvar att skydda arten i ett europiskt perspektiv. I nationalparken förekommer även kungsörn med upp till fem exemplar samtidigt vintertid. Ca tio par fiskgjusar (EU-art) häckar. Stora rovfåglar, särskilt örnar, förolyckas alltför ofta mot vindkraftverk. Om detta har vi dokumentation från Gotland, Norge, Spanien och USA. Se bilaga. Studien är från 2016 och ännu fler senare studier finns. Alla rovfåglar som finns i och kring nationalparken har bara högst 20 minuters flygtid från vindkraftsparken.

Nationalparken är stor, men inte tillräckligt stor för att ensam på sikt kunna behålla alla sina rödlistade, EU-klassade och andra skyddsvärda arter. Därför behövs värdefulla skogar i ett större område omkring parken. Ett problem är därvid alliansen mellan vindkraft och skogsbruk. Skogsbolagen söker förbättra sin miljöimage genom att tala om sin "gröna satsning" för att underlätta för vindkraftsetableringar. Men de

Föreningen för Fågelskydd & Naturvård vid Nedre Dalälven

får ju också faktiskt en rejäl hyra för marken! I det aktuella fallet vill kraftbolaget ha fri placering inom ett ca 11 kvkm stort område. Då ställer man som oftast verken på bergstopparna. Där finns det mesta av den sista värdefulla skogen i ett allt mer påverkat skogslandskap. På grund av naturvårdshänsyn och/eller svårtillgänglighet. Nu bygger kraftbolagen vägar dit vilket gör att "hänsynen" lätt kan avverkas. Och skogens naturvärden är ju i alla fall förstörda genom verken i sig...

I det aktuella området "Skansen" finns många sådana lämnade hänsyn, ofta på höjder med gamla strandvallar, som nu riskerar att spolieras. De har högt värde även för naturupplevelser. Strax utanför gränsen för vindkraftparken finns också naturreservaten Skissen (141 hektar Natura 2000-område) och Kungshögshällar med liknande naturvärden i skogen. Ett femtontal naturvärdesobjekt finns inom projektområdet Skansen, varav sex utgörs av nyckelbiotoper. En av dessa (N10) sydöst om sjön Säfsen, planerar länsstyrelsen att göra till naturreservat.

Till skillnad från i nationalparken dominerar tallen i vindkraftområdet med omgivningar och därför finns här en mycket tätare population av tjäder och nattskärna, båda arterna listade i EU:s Fågeldirektiv, bilaga 1. Tre större spelplatser för tjäder finns inom eller invid vindkraftområdet och fåglarnas häcknings- och vistelseområden sträcker sig med all sannolikhet över hela detta. Nattskärna redovisades sommaren 2019 med 10 respektive 22 spelande fåglar, vilket visar på en synnerligen tät population, mycket anmärkningsvärd eftersom området ligger nära artens nordgräns i Sverige. I området häckar även fiskgjuse (med i EU:s Fågeldirektiv) samt, troligen, havsörn (rödlistad Nära hotad, med i EU: s Fågeldirektiv) och bivrak (rödlistad Nära hotad). Sångsvan (EU: s Fågeldirektiv), Orre (EU:s Fågeldirektiv), järpe (rödlistad Nära hotad, även med i EU:s Fågeldirektiv), storlom, spillkråka (rödlistad Nära hotad), tretåig hackspett (rödlistad Nära hotad) samt slag-(rödlistad Nära hotad), pärl - och sparvuggla finns också i flera par. De flesta av nämnda uppgifter är hämtade från projektets miljökonsekvensbeskrivning från 2020 som bygger på inventeringar från 2019–2020, men vi har lagt till ytterligare från vår förening fr.o.m. ca tio år tidigare. Man måste naturligtvis följa en fågelfauna under många år för att få en ordentlig uppfattning om den. Vi anser att inventeringarna av fåglar är ambitiösa, men också att man inte drar rätt slutsatser om hur värdefullt detta område är för fågelfaunan i norrlandsterräng. Det innehåller, som ovan redovisats, en ovanligt stor mängd arter som finns på den svenska rödlistan och/eller i EU:s Fågeldirektiv.

Förutom att vara mycket mer värdefullt i sig än vad som redovisas av sökanden är det ett mycket viktigt komplement till nationalparken. Det riskerar nu att helt förödas genom vindkraftverken själva och de många vägar och avverkningar som tillkommer på grund av dem! Den fysiska förstörelsen av naturen kommer tillsammans med verkens rörelser, vinande ljud och blinkande ljus att effektivt hålla borta de ovan nämnda fågelarterna. MKB:n är som alltid en partsinlaga från sökanden.

Vi efterlyser också en inventering av den lägre faunan och floran eftersom denna riskerar att lida svår skada genom den skogsavverkning och de markarbeten (främst vägar och fundament) som byggandet av vindkraftparken kräver.

Föreningen för
Fågelskydd & Naturvård vid Nedre Dalälven

Vi vill understryka att åtgärder som påtagligt skadar tunga naturvärden, t.ex. Natura 2000-områden och riksintressen, ska beaktas även om de görs utanför det skyddade eller skyddsklassade området.

Det finns många andra argument mot detta vindkraftsprojekt. By utvecklingsgrupp har arbetat hårt för att stoppa det och då främst utgått från natur- och kulturvärden i själva, och i närheten av, etableringsområdet, innefattande även älvsområdet i söder. Samt givetvis befarade störningar för friluftslivet och turistnäringen i detta mycket attraktiva område. Invändningarna är många även i dessa avseenden. Vi stödjer till fullo vad utvecklingsgruppen har framfört och framför.

Vi är medvetna om att området för vindkraftparken finns med i den s.k. vindbruksplanen för Avesta kommun från 2011, ett komplement till översiktsplanen. Denna är dock inte juridiskt bindande eller styrande, utan vägledande, och måste därför kunna frångås när ny kunskap och nya förutsättningar kommer fram. Som framför allt de störningar som Skansen skulle vålla för landskapsbild och friluftsliv samt havsörnar i och kring Färnebofjärdens nationalpark och det faktum att Skansen sedan länge inte längre är riksintresse för vindbruk. Samt även att vindkraftverken nu föreslås bli avsevärt högre – bland de högsta i landet – än vad som först förutsattes. Kommunledningen har också gett uttryck för att såväl översiktsplanen som den kompletterande vindbruksplanen är föråldrade och i behov av förnyelse.

Det har tidigare getts tillstånd för en annan stor vindkraftpark, Skallberget-Utterberget, med 12 stycken 200 meter höga verk, nästan omedelbart norr om Skansen. Dessa är nu under uppförande och ett ytterligare, ännu mycket större projekt, Stormossen, med 32 stycken 290 meter höga verk, förbereds strax norr därom. Sammantaget ger detta en absurt stor koncentration av verk i ett enda område, utmed en sträcka av ca 17 km. Denna sträcka sammanfaller dessutom med Limes Norrlandicus, den "naturliga Norrlandsgränsen", eftersom den går längs sydostslutningen av det för Norrland typiska "vågiga bergkullandskapet" som här avlöser Mellansveriges flacka landskap. Limes Norrlandicus är en mycket värdefull gränsszon, både geologiskt och biologiskt, och klart ett av landets minst lämpliga områden för vindkraftparker.

Vår förening är ingalunda mot vindkraft i sig, men liksom bl.a. Svenska Naturskyddsföreningen (se rapporten Bra Miljöval. Elenergi. Kriterier 2009:4), anser vi att den inte kan placeras var som helst och till vilket pris som helst. Utmanande projekt som detta ger dessutom vindkraften dåligt rykte.

Av ovannämnda skäl uppmanar vi Tekniska Verken Vind AB att dra tillbaka sitt förslag. Föreningen kommer att aktivt motarbeta alla varianter av projekt Skansen.

Gysinge den 19 juni 2023

Föreningen för
Fågelskydd & Naturvård vid Nedre Dalälven

Ruona Burman
Föreningens representant i skötselrådet för Färnebofjärdens nationalpark

Stig Holmstedt
Ordförande

Alarmerande siffror om riskerna för fåglar vid vindkraftverk.

Det har sedan länge varit känt att vindkraftverk dödar eller lemlästar fåglar. Det finns många uppgifter om stora antal vindkraftdödade rovfåglar i exempelvis Norge (havsörnar på ön Smöla utanför Trondheim) och Spanien (gåsgamar).

Resultaten från mer systematiska studie från Gotland (Näsudden) respektive USA finns också publicerade.

År 2016 avslutades en fyraårig studie av fågeldöden vid vindkraftverken på Näsudden på Gotland. Studien var ett villkor för att bolaget som driver vindkraftverken i området skulle få byta ut de äldre, mindre verken mot nyare och betydligt större. Studien visar att de mindre verken i genomsnitt dödar 18 fåglar per år, medan de större verken dödar 30 fåglar per verk och år.

Nu är Näsudden ett kanske ovanligt fågelrikt område, men studien ger ändå ett helt nytt perspektiv på hur omfattande fågeldöden kan vara. Den omfattar dessutom bara lite större fåglar. De småfåglar som dödas, försvinner så snabbt att de inte hittas. Tidigare europeiska studier av samma slag har antytt att det bara är några få fåglar som dödas (i genomsnitt 6-7 fåglar per verk). Bakom studien står Mårten Hjernquist. Han är docent i zoologi men driver också en konsultfirma. När vindkraftsbolaget ålades att studera fågeldöden, gick uppdraget till honom. En gång i veckan under fyra års tid har han gått en särskild rutt genom vindkraftsanläggningen. Han har då antecknat vilka fåglar han sett och registrerat de fågelkadaver han stött på. Det kan slås fast att vindkraftverken på Näsudden årligen dödar mellan 1000 och 1500 fåglar. Vad värre är, kan det konstateras att rovfåglar är överrepresenterade. Mårten Hjernquist drar slutsatsen att det årligen dör ca 20 örnar på hela Gotland efter kollisioner med vindkraftverk.

I USA har bl.a. presenterats en mycket omfattande vetenskaplig genomgång som visar att mellan 140 000 och 328 000 fåglar dör varje år efter kollisioner med vindkraftverk. Denna studie visar dessutom att ju större verken är, desto fler fåglar dödar de. Det kan ses som särskilt oroande eftersom utvecklingen världen över går mot allt större verk.

Den amerikanska studien publicerades i tidskriften *Biological Conservation* och har rubriken *Estimates of bird collision mortality at wind facilities in the contiguous United States*. Den bygger med andra ord på uppskattningar och beräkningar, men underlaget är både stort och gediget. Det handlar om 68 olika studier, varav några utgörs av interna och tidigare opublicerade företagsrapporter.

Vindkraftindustrin har på senare tid hävdad att dödligheten bland fåglar kommer att minska i takt med att nya turbiner tas i bruk. Men denna studie visar att så inte är fallet eftersom äldre typer av vindkraftverk inte ingår i studien, säger Michael Hutchins som är ansvarig för vindkraft inom American Bird Conservancy.

Presidenten i American Bird Conservancy, George Fenwick, ser dystert på framtiden: Denna studie, som genomförts av framstående vetenskapsmän, visar att hundratusentals fåglar dödas av vindkraften idag, och antalet kommer att öka dramatiskt om vi fortsätter att bygga ut vindkraften med allt större verk.

Studien visar att dödligheten bland fåglar ökar signifikant med höjden på verken, och forskarna slår fast att denna dödlighet kommer att fortsätta öka i takt med att vindkraftverken blir större.

Denise Wallman

Från: Registrator Tekniska verken
Skickat: den 25 juli 2023 08:20
Till: Denise Wallman; Kristina Appleby
Ämne: TVV 2023/7 Samrådsyttrande Skansen

Hej!

Denna handling har inkommit till oss och är nu registrerad på berört ärende TVV 2023/7. 😊

Med vänlig hälsning

Alexandra Sundqvist
Registrator
Tel 013-20 80 00

Tekniska verken i Linköping AB (publ)

Box 1500

581 15 Linköping

Växel: 013-20 80 00

tekniskaverken.se

facebook.com/tekniskaverken

twitter.com/tekniskaverken

instagram.com/tekniskaverken

linkedin.com/company/tekniskaverken

Från: Stig Holmstedt <stig.holmstedt@gmail.com>
Skickat: den 24 juli 2023 16:47
Till: Registrator Tekniska verken <registrator@tekniskaverken.se>
Ämne: Re: Samrådsyttrande Skansen

Hej

I vårt samrådsyttrande över förslaget till Skansens vindkraftpark förekommer två olika siffror för antalet häckande par havsörnar i och nära nationalparken. Förklaringen är att sex par har konfirmerats med bofynd och ytterligare fyra par har misstänkts häcka utan att bona hittats (oftast har vi inte hunnit med att leta efter dem). I vilket fall tillhör området ett av de havsörntätaste i Sverige.

MVH

Stig Holmstedt
Föreningen för Fågelskydd och Naturvård vid Nedre Dalälven

Den sön 18 juni 2023 kl 18:02 skrev Stig Holmstedt <stig.holmstedt@gmail.com>:

Bekräfta att ni fått skrivelsen, tack!

--

--